

LAUSUNTOPYYNTÖ 9.1.2017

Toimikunnan sihteeri
Heikki Eilo
Kalevantie 4
33014 Tampereen yliopisto

Tampereen alueen ihmistieteiden eettiselle toimikunnalle

Pyydän toimikunnalta lausuntoa TtK Erja Brusilan tutkimuksesta ”**Terveysneuvonnan vaikuttavuus perheiden näkökulmasta**”. Se on osa suurempaa tutkimuskokonaisuutta ”Seinäjoen lasten ja nuorten painokehitykseen kohdistuneen monialaisen toiminnan kuvaus. Esimerkki terveys kaikissa politiikoissa (HiAP) -lähestymistavasta terveyden edistämiseen”. Suuremman tutkimuksen aineisto on kerätty kunnan työntekijöiltä, järjestöissä toimivilta ja muilta tutkittavassa toiminnassa asiantuntijatehtävissä mukana olleilta aikuisilta. Tutkimukseen on saatu Seinäjoen kaupungin lupa ja lupa haetaan myös tälle osatutkimukselle.

Lausuntoa pyydetään, sillä terveysneuvontaa koskeva tutkimus kohdistuu vanhempiin, joilla on alaikäisiä lapsia. Tiedot kerätään vain vanhemmilta kyselylomakkeella (taustatiedot) ja teemahaastattelulla Seinäjoella alkukeväällä 2007. Haastattelun teemat käsittelevät kokemuksia terveysneuvonnasta. Tavoitteena on artikkelimuotoinen pro gradu -tutkielma, jonka artikkeliosa tullaan julkaisemaan suomalaisessa vertaisarviointia käyttävässä tieteellisessä lehdessä. Eettistä arviointia pyydetään, sillä vertaisarvioinnin lisäksi lehti todennäköisesti sen vaatii.

Allekirjoittanut on tutkimuksesta vastaava henkilö.

Ystävällisesti,

Leena Koivusilta
professori
Tampereen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Seinäjoen yliopistokeskus
Kampusranta 9 C
60320 Seinäjoki
leena.koivusilta@uta.fi

Tutkimussuunnitelman tiivistelmä

Tausta ja tarkoitus

Pro gradu -tutkimuksessa tutkitaan terveysneuvonnan vaikuttavuutta perheiden näkökulmasta selvittämällä alle kouluikäisten lasten vanhempien mielipiteitä ja kokemuksia heidän Seinäjoen kaupungilta saamastaan perheiden ja lasten terveyteen ja hyvinvointiin ja niiden edistämiseen liittyvästä tiedosta. Tutkimus on osa tutkimusta ”Seinäjoen lasten ja nuorten painokehitykseen kohdistuneen monialaisen toiminnan kuvaus. Esimerkki terveys kaikissa politiikoissa (HiAP) - lähestymistavasta terveyden edistämiseen”. Pro gradu- tutkimus koostuu vertaisarvioitavaan tieteelliseen lehteen lähetettävästä artikkelista ja siihen liittyvästä kirjallisuuskatsauksesta. Tutkimustulosten perusteella kunnat voivat kehittää tarjoamaansa terveysneuvontaa sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen palveluitaan ja lisätä asukkaidensa hyvinvointia ja tukea terveellisiä elämäntapoja. Tulosten perusteella voidaan arvioida terveysneuvonnan vaikuttavuutta, sen kohdentamista, kehittämistä ja sisältöä.

Aineisto ja menetelmät

Tutkimusaineistona käytetään vanhempien haastatteluja, jotka kohdistuvat mielipiteisiin ja kokemuksiin terveysneuvonnasta ja sen vaikuttavuudesta. Haastateltavat, 5-10 päiväkotilasten vanhempaa, rekrytoidaan seinäjokelaisista päiväkodeista. Kyselyhaastattelut koostuvat puolistrukturoiduista kysymyksistä. Aineisto litteroidaan ja analysoidaan sisällönanalyysilla.

Aikataulu ja rahoitus

Tutkimus koostuu artikkelista ja kirjallisuuskatsauksesta. Kirjallisuuskatsaus tehdään alkuvuodesta 2017. Tutkimukseen osallistuvat rekrytoidaan helmikuussa 2017 ja aineisto kerätään helmimaaliskuussa 2017. Aineiston analysointi tapahtuu maaliskuussa ja artikkeli kirjoitetaan huhti-toukokuussa. Artikkelin ja kirjallisuuskatsaus ovat valmiita kesällä 2017. Tämä pro gradu - tutkimus ei saa rahoitusta.

3. ARVIOINTI TUTKIMUKSEN EETTISYYDESTÄ

Tutkimuksessa noudatetaan korkeatasoista tutkimusetiikkaa. Haastateltavat vanhemmat rekrytoidaan Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatusjohtaja Aija-Maritan Näsäsen kautta osa-tutkimuksen ”Terveysneuvonnan vaikuttavuus perheiden näkökulmasta” aineiston keräämiseksi. Tutkittaville annetaan tiedote, jossa kuvataan tutkimuksen toteuttamistapa sekä sen tarkoitus sekä merkitys. He saavat tiedon siitä, että kyselyihin vastaaminen ja haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja että tutkimukseen osallistumisen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa ilman, että syytä on kerrottava. Tiedotteessa tuodaan myös esiin luottamuksellisuus ja se, että vastaajien identiteetti ei missään tutkimusaineiston käsittelyn vaiheessa paljastu. Haastattelut toteutetaan sellaisissa olosuhteissa, että kenenkään ulkopuolisen ei ole mahdollista kuulla haastattelua tai häiritä haastattelutilannetta. Kenenkään vastaajan ei ole mahdollista nähdä toisen vastaajan vastauksia tai häiritä vastaamistilannetta.

Kyselylomakkeen (taustatiedot) tiedot tallennetaan Excel-tiedostoon, jota tutkijat säilyttävät salasanojen takana tietokoneillaan ja tallennusvälineillään (mm. USB-muisti) paikassa, jossa muut henkilöt eivät voi päästä tietoihin käsiksi. He myös suorittavat analyysin (frekvenssien laskeminen), mutta mahdollista on kuitenkin, että tietojen käsittelyyn osallistuvat heitä avustavat muut tutkijat, jotka allekirjoittavat vaitiolositoumuksen. Vaikka aineistossa jokainen vastaaja on omana tietueenaan, tietuenumeroilla heitä ei voi tunnistaa. Aineistoa säilytetään 31.12.2108 asti.

Haastattelut nauhoitetaan. Haastatteluaineiston litteroi avustava henkilö, joka allekirjoittaa vaitiolositoumuksen. Tutkijat säilyttävät litteroitua aineistoa salasanojen takana tietokoneillaan ja tallennusvälineillään (mm. USB-muisti) paikassa, jossa muut henkilöt eivät voi päästä tietoihin käsiksi. Pro gradu-tutkija suorittaa haastatteluaineiston analyysin, mutta muut tutkijat voivat siihen osallistua, sillä lopputuotoksena on tieteellinen artikkeli. Aineistoa säilytetään 31.12.2018 saakka. Tämän jälkeen tutkimusaineisto tallennetaan Tampereen yliopiston yhteydessä toimivaan tietoarkistoon (<http://www.fsd.uta.fi/>) siltä osin kuin siihen on saatu tutkittavan lupa. Samalla sekä paperimuodossa oleva materiaali että kaikki tutkijoiden hallussa olevat tietokoneilla ja tallennusvälineillä olevat tiedostot tuhoetaan.

TAMPEREEN YLIOPISTO TAMPEREEN ALUEEN IHMISTIETEIDEN EETTINEN TOIMIKUNTA

Lausunto 5/2017 lausuntopyynnöstä 3/2017: ”Terveysneuvonnan vaikuttavuus perheiden näkökulmasta (pro gradu –tutkielma) liittyen tutkimuskokonaisuuteen Seinäjoen lasten ja nuorten painokehitykseen kohdistuneen monialaisen toiminnan kuvaus. Esimerkki terveys kaikissa politiikoissa (HiAP) –lähestymistavasta terveyden edistämiseen.

(TtK Erja Brusila, yhteiskuntatieteiden tiedekunta/professori Leena Koivusilta)

Toimikunnan lausunto: Toimikunta on käsitellyt lausuntopyyntönne kokouksessaan 23.1.2017. Toimikunta pyytää huomioimaan ja tarkistamaan seuraavat seikat:

- Eettinen arviointiosuus tulisi olla hieman syvällisempi ja perustellumpi. Arvioissa tulisi esittää perustelut siitä, miksi osallistujien rekrytointiin, aineiston tuottamiseen ja tulosten käsittelyyn sekä säilyttämiseen kuuluvat kysymykset ovat eettisesti perusteltuja.
- Tiedotteeseen tulisi merkitä tutkimuksen nimi ja tiedotetta tulisi selkiyttää kieliasultaan. Tiedotteessa tulisi mainita tutkimuksen vapaaehtoisuus ja että tutkimukseen osallistumatta jättäminen ei vaikuta päiväkotilasten hoitoon.
- Tiedotteessa tulisi myös todeta, että tiedot talletetaan niin, ettei henkilöitä tunnusteta.
- Tutkimukseen osallistuvien rekrytointiprosessia tulisi yksinkertaistaa. Tarvitaanko näin moniportaista ketjua? Toimikunnan mielestä tulisi pohtia jotakin muuta keinoa, jolla samalla anonyymisyys taataan.
- Tutkimuksen kieliasuun tulisi kiinnittää huomiota ja samalla eräisiin termeihin, kuten perherakenne.
- Tutkimukseen on liitetty rekisteriseloste, joka ei ole kuitenkaan tieteellisen tutkimuksen rekisteriseloste. Rekisteriseloste pyydetään korjaamaan ja täyttämään tieteellisen tutkimuksen rekisteriseloste.

- Aineistohallintasuunnitelmassa on mainittu tarkka aineiston säilyttämisaika (säilytys päättyy 31.12.2018). Mihin edellä mainittu perustuu?
- Tuloksista tiedottaminen jää myös hieman epäselväksi. Miten tutkittavat saavat niistä tietoa?

Selonteko edellä mainituista pyydetään lähettämään toimikunnan sihteerille toimikunnan puheenjohtajan, esittelijän ja sihteerin tarkistusta varten (heikki.eilo@uta.fi).

Tampere 24.1.2017

Puheenjohtaja Merk.
Kirsti Uusi-Rasi

Sihteeri

Heikki Eilo